

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

III. De essentia Metaphysica materiæ primæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

causae materialis substantiale subiectum mediā potentia accidentali substantialem formam recipere. Antecedens probabile est valde inter Doctores, ac proinde adhuc qui illud negant, non verē dependent ab illius falsitate conclusionem hanc defendent, quae firmiores radices apud omnes habere debet, quam veritas, vel falsitas antecedentis, quarum utraque est valde probabilis, & plures patros habet in scholis. Respondeo, omisso antecedenti, negando consequentiam: disparitatem non vulgarem ex praemissa doctrina facile ostendo. Forma substantialiseducta debet constituere vnum compositum substantiale, & essentialē cum subiecto, ex quo educitur; & cum forma substantialis non possit constituere vnum compositum substantiale, & essentialē cum potentia accidentali, sit non posse educi ex illa; effectus verō efficienter productus non debet constituere vnum substantiale, & essentialē cum principio effectiuo, à quo producitur, ac proinde, ex hoc capite non repugnat produci ab aliquo accidenti, sicut repugnat educi.

7 Obiicies secundò: Materia prima recipit dispositiones ad formam substantialem mediā quantitate: ergo mediā eadem debet recipere formam substantialem. Probo consequentiam: dispositiones, & forma, ad quam dispositiones ordinantur, debent recipi in eodem subiecto: sed dispositiones ad formam recipiuntur in quantitate: ergo & ipsa forma. Respondeo, dato primo antecedenti negando consequentiam, & illius confirmationem, sufficit enim formam proximē recipi immediatē in subiecto, in quo dispositiones mediā quantitate recipiuntur. Respondeo secundò, aliter, distinguendo primum antecedens: dispositiones ad aequatā recipiuntur in materia mediā quantitate, nego: dispositiones in aequatā, hoc est, illarum aliquarum, & non omnes recipiuntur in materia mediā quantitate, concedo. Quia una ex dispositionibus est quantitas, quae in materia immediatē recipitur, & non mediā quantitate. Deinde nego consequentiam. Ad confirmationem Respondeo, formam debere recipi in subiecto in quo dispositiones omnes recipiuntur, quod tantum est materia prima, quae ex dispositionibus quantitatem immediatē recipit, & reliquas mediā quantitate. Quantitas verò, etsi omnes dispositiones à se distinctas immediatē recipiat, non tamen recipit se ipsam, ac proinde neque mediā, neque immediatē recipit omnes dispositiones.

8 Obiicies tertio: Dispositiones introductae in quantitate Eucharistica ad formā ignis, exigit formā ignis, ideo enim Deus corruptis accidentibus panis, & productis his dispositionibus efficit formam ignis, quia dispositiones illam exigebant: sed non exigebant formam, in materia recipiendam, quia non erat: ergo exigebant formam recipiendam in quantitate. Respondeo, dispositiones ignis introductas in quantitate exigere formam ignis in materia, quam ex se naturaliter existentem supponunt, etsi per accidens non existat, defectus enim materiae per accidens est in ordine ad dispositiones, cum ipsae ex natura sua materiam supponant, ac proinde ex natura sua petunt produci formam in materia, quam ex se supponunt, & petunt ratione quantitatis illam exigentis non à priori, sed à posteriori tanquam effectus, quia ab illa petit dependere.

9 Hæc solutio impugnationem habet, quæ si efficax est, viam aliam ostendit, ut prædicto argumento satisficiamus. Dispositiones ad aequatā ad formam sunt accidentia in quantitate recepta, & ipsa quantitas. Rursus hæ dispositiones subiectum debent aspicere, ut illud disponant, & exigant productionem formæ: ergo donec quantitas afficiat materiam, non illam disponit, neque exigit formam produci in illa: ergo etiam si quatenus est ex se quantitas materiam supponat, hoc est, illam exigat, dum tamen in actu secundo materiam non afficit, non materiam disponit, neque exigit productionem formæ. Propter hanc rationem aliter res componi potest hac ratione. Christus ex sua voluntate insituit, ut tantum duraret miraculum Eucharisticum, quandiu accidentia panis remanerent incorrupta. Ex quo fit his deficientibus deficere corpus Christi, non formaliter ex aduentu aliūs substantiæ, sed ex defectu accidentium, quibus annexa erat Eucharistica Christi præsentia. In hoc priori naturæ in quo deficit corpus Christi, adhuc accidentia, quibus corrupta fuerunt accidentia panis, non immediatē exigunt productionem formæ ignis, quia nondum habent subiectum, quod disponant, & cui exigant formam producendam, sed tan-

tum exigunt ratione quantitatis productionem materiam, quam Deus in alio naturæ signo, & in eodem temporis instanti, in quo deficit corpus Christi producit per creationem, quā productā, succedit aliud signum, quo quantitas materiam primæ iam producta à Deo vnitur, & in illa recipitur, in quo signo sunt dispositiones formæ ignis in subiecto, illudque disponunt, & exigunt productionem formæ ignis, quam Deus in alio signo naturæ, in eodem instanti temporis producit ad exigentiam dispositionum, quæ iam prius natura, quam forma ignis producat, subiectum afficiunt.

Obiicies quartò: Non repugnat accidens recipere formam substantialem, ex eo quod sit imperfectius substantia, quia materia prima substantialis est etiam imperfectior formā substantiali, quam recipit: ergo ex nullo capite repugnat. Respondeo repugnantiam ad recipiendam formam substantialem non oriri præcisē ex eo, quod accidens sit imperfectius substantia, sicuti in Angelo, ex quo repugnat educi formam substantialem, non propter minorem perfectionem Angeli, qui longē perfectior est formā substantiali; sed tota repugnantia tam in Angelo, quam in accidenti, oritur ex improportione, quam habent, ut ex illis forma substantialis educatur. Si roges, ex quo capite nobis hæc improportio innoteat, te mittam iterum lecturam omnia, quæ in probationem huius conclusionis, in hoc Puncto scripta relinquo.

PUNCTUM III.

De essentia metaphysica materia prima.

1 Quæstio hæc inter recentiores nostræ Societatis nata est, & adulta, vix enim illam attigere antiqui Doctores, & nullus sub his expressis terminis, quibus modò agitur; quod si plura apud illos de essentia materiae inueniantur, omnia de essentia materiae physice sumpta, hoc est, de prædicatis illis, quæ materiae per suam entitatem conueniebant, & cum illa physice erant identificata dicta sunt. Modò inquiritur ex prædicatis, quæ materia prima habet per suammet entitatem, omni superaddito secluso, quæ metaphysice loquendo, primam essentiam materiae constituunt, ita ut præcisus reliquis, tota ratio materiae perseueret, sicuti in homine permanentibus his prædicatis animal rationale, seclusis aliis cum illis identificatis, permaneret tota ratio hominis constitutiva, & aliquo illorum dempto, etsi reliqua permanerent, non posset homo formaliter mente concipi. Procidit quæstio non solum de materia prima, quæ de facto existit, sed de materia prima, ut sic, hoc est, de conceptu communi omni materiae primæ existentis, & possibili.

2 Sententiā istā suo de more impugnare intendit Cöplutensis quidam, & primum me impetit autoritate venerabilis Thomæ de Kempis, sed his, quæ ad rem non sunt, respondendum non est; vult imprimis suppositum quæstionis destruere, asseritque in rebus simplicibus eandem esse essentiam physicam, ac Metaphysicam. Non potuit non legisse Recentior iste plures Theologos disputantes de conceptu quidditatiuo constituyente diuinam essentiam, quorum nonnulli dicunt esse ens à se, alij summe intellectuum, alij in ipsa intellectione infinita Dei essentiam constituunt, alij prædicatum volitiui, alij etiam ipsam volitionem volunt intrare constitutum essentiae omnesque fatentur; hac præcisione metaphysica præcisā, omnia attributa Dei, & omnia prædicata Deo intrinseca æqualiter illi conuenire, & physice loquendo omnia ad realem essentiam Dei à parte rei conuenire, quia omnia sunt inter se identificata, & vnum simplicissimum ens constituunt. Sed quid in hoc immoror, ut iste me impugnet, id asserere, quod ab ipso impugnandum est non recusat. Eandem quæstionem, quam ego hic tracto de materia prima, disputat ipse lib. 2. Logicae qu. 14. de quantitate, ubi postquam plura prædicata in quantitate agnoscit identificata, inquit, quod illorum sit essentia quantitatis constitutum, à quo reliqua dimanare intelliguntur, quantitas autem entitas simplex est, sicuti materia prima.

3 Deinde Recentior iste quæstionem impugnandam suscepit, quam non attingit. Quæstionem ego instituo de constitutiuo materiae primæ abstrahentis ab hac materia, quæ de

de facto datur, & ab alia quantumcumque possibili specie distincta qualem esse materiam primam calorum non pauci probabiliter sentiunt, hic autem Author tantum agit de materia, quae de facto datur. Quod si sentiret possibilem non esse materiam aliam specie distinctam ab isto, hoc debuisset probare, vel saltem asserere. Deinde qua ratione probari poterit, possibilem non esse materiam aliam pauciorum formarum receptivam, aliamve, ex qua non possent formae deduci, sed respectu omnium, quibus posset informari, & eodem modo se haberet, quo de facto se habet materia prima, quae de facto datur, à qua materias illas specie distinguendas esse dubitare non licet.

Deinde, ut disputationem perturbet hic Author negat distinctionem inter informationem, & receptionem, & materiam primam vult esse potentiam passivam respectu animae rationalis, quae manifestè sunt falsa, nam receptio est passio identificata cum educatione, quam non exercet materia respectu animae rationalis, quae informatur. Deinde potentia passiva dicitur respectu passionis identificatae cum generatione, seu educatione, quae in materia prima respectu rationalis animae agnosci non potest, nisi illam creati denegetur, quod nefas esset. Vult etiam materiam primam priorem esse forma prioritate naturae in genere subiecti, quia illam materializat. Huc vsque causalitatem in genere subiecti distinctam à causalitate in genere causae materialis cum passione identificata Philosophi non cognoverunt, & cum nec prioritas alia naturae admittenda est, hac autem materiae primae respectu rationalis animae, salua illius creatione, convenire non potest. Dicere autem materiam materializare formam sunt verba ad rem non pertinentia, quia tantum important materiam cum anima rationali componere quoddam totum materiale, & unionem animae ad materiam in causa esse, ut anima non, nisi dependenter à materia dum est unita valeat operari. Recurrit tandem iste ad prioritatem temporis, quam habet materia respectu formae, hac tamen prioritas est omnino accidentalis, & extrinseca respectu materiae, est enim materia prius tempore fuerit producta, nihil prohibebit utramque in eodem instanti temporis creari, sicut materia, & forma coelorum in eodem temporis instanti fuerunt productae.

§. I.

An potentia receptiva formarum, & unionum medià passione sit de essentia metaphysica materiae primae.

Præ oculis semper habenda est distinctio, quam semel, & iterum explicavi, subiecti inhaesionis, & informationis. Subiectum inhaesionis est quod recipit formam, & illam patitur, & formaliter passivum dicitur. Subiectum informationis est, quod informatur formā, medià unione, quae informatio dicitur, siue forma recipiatur in subiecto medià inhaesione, siue creetur, hoc enim est per accidens & informationis subiectum.

P. Soar. i. Metaph. disp. 13. sect. 8. passim docere videtur materiam primam recipere formas, ut educibiles ab illa. Sed an de essentia physica, vel Metaphysica loquatur, incertum est. Clarius Hurtad. disp. 2. sect. 2. §. 19. de essentia metaphysica disputans, potentiam hanc formarum receptivam ad essentiam materiae pertinere affirmat. Plerique recentiores tenent essentiam materiae non dicere potentiam receptivam respectu formarum, sed respectu unionum, quas essentialiter respicit, ut ab illa educibiles.

PRIMA CONCLUSIO: Essentia materiae primae abstracta à materia, quae de facto datur, & à reliquis possibilibus, non dicit potentiam receptivam formarum, neque unionem, medià passione: ita sapientissimi recentiores, quibus auctoritatis multum defero. Probo hanc conclusionem. Primò, de potentia receptiva respectu formarum, potest dari materia, quae non sit receptiva formarum, cum quibus potest diversa tota componere: ergo potentia receptiva respectu formarum non est de essentia materiae primae. Antecedens probo: materia prima, quae de facto datur, non est receptiva animae rationalis, & verè habet rationem partis materialis, & materiae primae respectu hominis, quem simul cum anima rationali componit: ergo si daretur pars quaedam essentialis (non dico quamdam materiam, ne videar supponere existentiam subiecti, quod adversarij repugnare defendunt): quae ita se haberet re-

spectu omnium compositionum, sicuti materia prima se habet respectu hominis, verè esset pars materialis illorum & propriissimè materia prima diceretur, non enim magis requiritur, ut pars essentialis constituatur materia prima respectu cuiuscumque alius compositi, quam respectu hominis.

Eandem conclusionem tam respectu formarum, quam unionum sic probo. Tam formae, quam uniones saltem de potentia absoluta possunt creari, & in materia medià passione non recipi; de formis id nullus negat, de unionibus negandum non esse probabo in Metaphysicis, quod Hurtad. fatetur. Creatà formā, & unionem cuiuscumque compositi, essentialiter, non solum metaphysicè, sed etiam physicè, idem omnino permaneret, quia compositum tantum dicit materiam, formam, & unionem, & hoc numero compositum, hanc numero materiam, hanc formam, & hanc unionem: ergo producta eadem formā, & eadem unionem respiciente eandem materiam, permaneret idem numero compositum, & eandem numero compositionem haberet, quod negabit nullus. Ex hoc principio, sic infero: materia unita formae creatae per unionem creatam, absque vlla receptione actuali, æquè componit compositum, ac si talem receptionem haberet: ergo receptio actualis non pertinet ad compositionem actualem; ergo hoc, quod est actu materiam per modum partis materialis componere totum, non dicit receptionem aliquam formae, aut unionis: est per se nota illatio: ergo posse componere per modum partis materialis non dicit potentiam ad receptionem: Probo consequentiam: posse componere per modum partis materialis tantum dicit id, quod supponitur per modum actus primi formaliter ad compositionem actualem per modum partis materialis: sed compositio actualis per modum partis materialis, non supponit potentiam recipiendi: ergo neque posse componere per modum partis materialis. Compositionem actualem per modum partis materialis non supponere potentiam sic probo. Compositio actualis consistit tantum, ut iam probavi, in terminatione actuali unionis: ergo tantum supponit ex parte principij potentiam terminandi, & non potentiam recipiendi. Probo consequentiam: terminatio actualis unionis, & receptio eiusdem seu formae sunt actus essentialiter distincti, & diverso modo respicientes principia: ergo terminatio actualis unionis, quae est formaliter compositio per modum partis materialis, non supponit potentiam educationis: ergo posse componere per modum partis materialis formaliter non dicit posse recipere: ergo conceptus materiae primae non dicit potentiam receptivam. Probo consequentiam. Totus conceptus materiae primae metaphysicè sumptae consistit in hoc quod est posse componere per modum partis materialis. Sed posse componere per modum partis materialis, non dicit posse recipere formam neque unionem: ergo totus conceptus materiae primae sumptae metaphysicè non dicit posse formam neque unionem recipere. Maiorem nullus potest negare, quia in hoc quod est posse componere per modum partis materialis includitur ratio partis essentialis communis cum forma, & differentialis per quam differt à forma, quae componit per modum partis formalis. Minorem, cui totus hic discursus innititur latè suprà probavi: consequentia est legitima.

Rationem totam multis iam explicatam, paucis cinctam accipe. Conceptus adaequatus materiae primae est posse componere per modum partis materialis: sed posse componere per modum partis materialis non dicit potentiam receptivam: ergo conceptus materiae primae non dicit potentiam receptivam. Minorem probo: componere actu per modum partis materialis, non dicit recipere materiam neque formam: ergo posse componere non dicit posse recipere materiam neque formam: Probatur consequentia: actus secundus tantum supponit suam potentiam formalem, & non potentiam aliis actus: ergo componere, seu terminare unionem per modum partis materialis, tantum supponit posse componere, & non posse recipere, quod est potentia seu actus primus receptionis distinctae realiter ab actu terminandi per modum partis materialis, & ad aliam potentiam pertinentis.

SECUNDA CONCLUSIO. Materia prima, quae de facto datur non dicit ex conceptu formali talis materiae in hac specie atoma constituta virtutem receptivam formae neque unionis. Conclusio ex rationibus pro præcedenti adductis facile probatur. Hæc materia quae de facto datur eandem

eamdem rationem habet materiae respectu equi, cuius formam recipit, & hominis cuius formam non recipit; & eandem haberet, etiam si non reciperet modum vnionis, eodem enim modo componitur per modum partis materialis vnione creatâ ac componitur modò, vnione eductâ, & eandem compositionem haberet totum: ergo ad hanc speciem atomam compositionis non pertinet eductio formæ, neque modi vnionis: ergo ad hanc pot. entiam componendi speciem infimam à reliquis distinctam non pertinet potentia receptiua formæ, neque modi vnionis. Repe- te discursum propriam conclusionem confectum.

13 TERTIA CONCLUSIO. Ad conceptum metaphysicum materiae primæ vt sic, neque huius materiae, quæ de facto datur, non pertinet potentia recipiendi formas accidentales, neque illas sibi vniendi. Probo: materia prima tam potentia vniuiua quam receptiua primariò refertur ad formas substantiales, & ad tota substantia per illas constituta, & secundariò ad formas accidentales: sed in illo primario conceptu elucet tota ratio adequata constitutiua materiae, per quam differt à forma, quia omni secluso accidenti, materia diuerso modo constituit totum substantiale, quàm forma: ergo respectus ille posterior ad formas accidentales non pertinet ad conceptum metaphysicum materiae primæ vt sic, neque materiae, quæ de facto datur, neque alicuius possibilis, quia quæcumque illa sit, debet primariò respectum dicere ad aliquam formam substantialem, & aliquid totum per illam constituendum, in quo respectu tota ratio metaphysica talis materiae constituitur.

14 Probaui potentiam receptiuam formarum, neque vnionum non esse de essentia materiae, superest tamen grauis explicanda difficultas: quomodo materia à forma differat, & per quæ prædicata formaliter constituitur in ratione materiae, quia conceptus terminandi vnionem communis est materiae, & formæ, & ita videtur non posse materiam per illum constitui: quod aliorum præmissis, & impugna- tis sententiis §. 2. circa materiae essentiam, §. 3. explicabo.

§. II.

Aliorum sententia circa essentiam materiae.

15 Sentiunt multi materiam metaphysicè constitui, & distinguì à forma per virtutem receptiuam formarum, vel modi vnionis, quos satis impugnatos habeo §. præcedenti, vbi probaui virtutem receptiuam formarum, aut vnionum non esse de essentia materiae metaphysicè loquendo. Addo quod etiam si illam pertineret virtus receptiua modi vnionis non posset esse vltima differentia constitutiua materiae, quia potest materiae, & formæ conuenire, multi enim satis probabiliter docent modum vnionis recipi in forma, & posse dari compositum, cuius forma modum vnionis recipiat, certum mihi est.

16 Respondet Hurtadus disp. 2. sect. 2. materiam talem constitui, & dici subiectum, quia forma illi communicat suum effectum formalem, & denominationem dat, sicut Sapientia constituit intellectum sapientem, & albedo parietem album. Non acquiesco, neque aliquid video, quod rem explicet. Hurtadum impugno. Sicut forma communicat suum effectum formalem materiae, & dicitur informatas; sic materia potest dici communicare effectum materiale formæ, & materiata dici. Ergo non est maior communicatio effectuum materiae ad formam, quàm formæ ad materiam: ergo ex hoc capite hæc entitates inter se non differunt. Dices, communicationem esse mutuam, diuersæ tamen rationis, quia forma communicat materiae esse informatam, quem effectum non communicat formæ materia, esto materiata illam constituat. Contrà: formam communicare materiae effectum formalem, & illam constituere informatam supponit iam formam constitutam in esse formæ & ideo materia hunc effectum non communicat, quia non est forma: ergo antequam hunc effectum formalem communicet forma, concipitur iam quasi illum in se habens, & forma constituta: per quid ergo forma talis constituitur, potensque effectum formalem communicare.

17 Vrgeo, ex duobus extremis, quorum vnum voces materiae, alterum formam, vtrumque eodem modo terminat vnionem, vtrumque est compositum essentiale, quare ergo hoc, quod formam vocas, effectum formalem communicat alteri, & non alterum huic? quid est speciale in his ex-

tremis, propter quod vnum effectum formalem communi- cet alteri, quem alterum illi non communicat? Crescit difficultas iuxta doctrinam Hurtadi, quem impugno. Afferit posse dici albedinem parietatam per vnionem ad parietem, sicuti paries dicitur dealbatus per vnionem ad albedinem: Quare ergo parietem esse dealbatum, erit formalis effectus, & albedinem esse parietatam effectus formalis non erit. Neque quod addidit Hurtadus de denominatione quidquid lucis habet, quia denominatio supponit fundamentum, de quo ego inquiri, quid sit? prius enim est albedinem esse formam, quàm subiectum denominare, ideo enim albedo denominat subiectum, quia est forma, & ideo subiectum non denominat albedinem, quia est purum subiectum, & non forma. Addo in sententia Hurtadi, æquè posse formam denominari per subiectum, quàm subiectum per formam, quia vt ex illo referebam, sicut dicitur paries albus per vnionem ad albedinem, potuit albedo parietata per vnionem ad parietem appellari.

Arriaga disp. 2. sect. 3. subf. 2. dicit rem esse difficiliorem quam aliqui excogitantur & vix ipsum videre, quid respondere possit. Deinde asserit, quod quando duo ita inter se vniuntur, vt vnum se habeat quasi antecedenter, & præuise ad aliud, aliud verò illi superueniat; illud, quod antecedit dicitur recipere; illud verò quod superuenit, recipi, & complere dicitur, sicut fundamenta, à quibus domus incipit, adificio subiucant. Addit hinc facile explicari, quomodo materia prima sit subiectum omnium formarum, & non è contrà, quia præsupponitur ipsa materia prius naturâ ad omnes formas, etiam ad rationalem, non verò è contrà. Propriis verbis Arriagæ sententiam retuli, propriis iam refello.

Tota difficultas huius quæstionis orta est propter animam rationalem, quæ à materia prima non dependet tanquam à subiecto inhesionis, si enim dependeret, sicuti dependet forma equi, non distingueremus subiectum inhesionis à subiecto informationis. Inquiri ergo quare materia hominis se habeat antecedenter, & præuideatur ad animam rationalem, & quare rationalis animus materiae superuenire dicatur? sicut enim materia est independents à materia, cum ergo inter se ad inuicem non dependeant, neque vnum supponatur ad aliud, quo fundamento dicit Arriaga materiam præsupponi ad animam rationalem? Deinde illud, quod addit materiam scilicet præsupponi prioritate naturæ ad rationalem animum, falsissimum est, quia prioritas naturæ est prioritas causalitatis, & dependentiæ; sed anima rationalis non dependet à materia: ergo materia non est prior naturâ animæ rationali. Prædicatum maioris continet definitionem subiecti; consequentia est legitima: minor certissima, quia anima rationalis creatur, & non dependet à priori ab aliqua causa creata, neque à posteriori, cum in statu separationis naturaliter conseruatur sine materia. Imò ob hanc rationem forma deberet dici subiectum, quia licet non dependeat à priori à materia, in multorum tamen sententia dependet à posteriori, quia potest naturaliter sine aliqua forma conseruari, ac proinde materia dependet ab anima rationali, saltem sub distinctione, sicut ab aliis, quia sine aliqua illarum naturaliter conseruari non potest.

Respondent alij apud Arriagam suprà subf. 2. n. 20. materiam primâ dici subiectum formarum/substantialiū, quia per formam determinatur ad componendum potius hominem, quàm leonem, & ad operationes hominis, vel equi ad quas materia ex se est indifferens, & ex se quasi informis; forma verò non determinatur per materiam. Ratio est, quia forma naturalis per suam entitatem est determinata ad constituendum indiuiduum speciei hominis, & non potest per materiam determinari ad constituendum equum; sicuti materia potest determinari per formam, vt hominem, seu equum constituat, quod est esse subiectum informationis.

Hanc opinionem rectè impugnat Arriaga, quia ex eo quod possit esse materia determinata ad hanc speciem formam, sicuti multi de materia cœlesti satis probabiliter censent: ergo ratio materiae non consistit in hac indifferetia ad plura composita constituenda. Dices hanc numero materiam talem non esse, ac proinde posse ex indifferetia, quam habet, distinguì à formis. Contrà: ego inquiri conceptum materiae abstrahentem ab hac materia, & ab omni alia possibili: ergo per hanc inoifferentiam conuenientem materiae: quæ de facto datur, non potest quæstioni fieri

satis

fat. Si dicas non posse dari de potentia Dei absoluta materiam non indifferentem ad formas diuersas producendas, id sanè sine fundamento contra communem sententiam negabis.

22 Secundò eandem sententiam aliter impugno. Potest Deus creare formam substantialem indifferentem, vt vnatur materiis specie distinctis, & consequenter constituat composita specie distincta, sicuti de facto gratia habitua- lis, quæ est forma accidentalis indifferens est ad contri- tuenda composita accidentalia specie distincta, quia in- differens est, vt vnatur animæ rationali, & Angelo, & est compositum specie distinctum; quod resultat ex anima rationali, & gratia, ab illo, quod resultat ex Angelo, ea- demque gratia, composita enim ex diuersitate essentiali, cuiusque partis essentialis, sicuti est subiectum, diuer- sam fortiauer essentialiam: ergo ratio constitutiva materiæ non consistit in hac indifferentia, quæ etiam formæ con- uenire potest.

23 Dices, gratiam habitualement semper constituere gratum subiectum siue Angelum, siue rationalem animum, ac proinde per se esse determinatam ad eundem effectum formalem subiecto prestandum. Contra: diuersum gratum constituitur ex gratia habituali, & animæ rationali, ac ex eadem gratia & Michæle: ergo diuersum effectum for- malem tribuit forma secundum subiectorum diuersita- tem. Antecedens probò: gratum essentialiter dicit duo, subiectum, & formam, utrumque essentialiter concreto, cu- ius essentia ab utriusque essentia, & vnione non distingui- tur: ergo quodcumque illorum sit specie distinctum, com- positum illam diuersitatem in se habebit, quia habet om- nia prædicata, quæ in illius partibus tam materiali, quam formali includuntur: ergo ex diuersitate subiecti, quod gra- tum denominatur, rectè inferitur diuersitas huius concre- ti, seu compositi grati: ergo diuersitas effectus formalis prouenientis à forma, qui nihil aliud est, quam totum compositum per illam constitutum.

24 Sapientissimi Magistri è nostris docuere, non esse de essentia materiæ primæ virtutem receptiuam formarum, neque terminatiuam vnionis ad illam, sed tantum consti- tuti per principium passiuum operationum compositi, & formam per principium actiuum earundem. Dispicet hæc sententia in primis, quia negat potentiam quam ha- bet materia, vt formæ vnatur, esse de illius essentia, quod falsum esse facillè probò. Materia prima vt materia prima formaliter sumpta est pars materialis compositi: sed pars, vt pars essentialiter dicit ordinem ad totum componen- dum, & ad illius compositionem, seu vnionem terminan- dam altera comparte: ergo materia prima, vt materia pri- ma essentialiter dicit respectum ad vnionem, virtutem- que terminatiuam illius. Dicunt virtutem hanc commu- nem esse materiæ & formæ. Sed quid inde? animal com- mune est homini, & equo: ergo non est essentialiter equo; male inferes. Secundò assignabo terminabilitatem vnio- nis propriam materiæ, quæ formæ non sit communis.

25 Dispicet etiam constitutum materiæ assignatum, quod sic impugno: Anima rationis est principium passiui intellectus, & volitionum: ergo non est proprium materiæ esse principium passiuum operationum. Respon- dent intellectiones, & volitiones non esse operationes compositi, sed animæ, ac proinde etiam si illarum non sit principium passiuum materiæ prima, dici potest principii passiuum operationum compositi. Contra: Animus ratio- nalis, vt rationalis est, materiæ vnatur, vt ostendam Con- trouersia prima de anima, & dum illi est vnitus exercet operationes intelligendi, & amandi dependenter à mate- ria; ergo sunt operationes totius compositi, siquidem proueniunt ab anima vt vnita materiæ, & vt constituyente compositum, & dependenter à materia exercentur. Vr- geo: potentia intellectiua, quantumuis independens sit à materiæ, & propria sit animæ, dicitur potentia totius cõ- positi; ergo potiori ratione illius operationes dicuntur operationes compositi. Probo antecedens: essentia ho- minis est esse animal rationale: ergo rationale, quod for- maliter dicit potentiam ratiocinandi, est principium ho- minis. Quid enim propriis hominis, quam illius essentia? ergo potentia intellectiua est propria hominis: ergo illius actus, qui maiorem dependentiam habent à materiæ. Ne- que refert rationale quod est essentia hominis dicere po- tentiam formalem, aut radicalem ratiocinandi: si enim potentia radicalis ratiocinandi, quæ est ipsa anima, pro-

pria hominis dicitur potiori iure potentia formalis, quæ si à radicali distinguitur, est animæ superaddita, hominis potentia dici poterit. Mitto in opinione huius Magistri, quam ego defendo, non dari potentiam radicalem, sed animam esse potentiam formalem suarum operationum, nullâ aliâ potentia superaddita. Rationem à priori doctri- næ quam tradidi subiicio. Totum nihil aliud est quam vtra- que pars cum vnione, ac proinde nihil habet, quod non habeat ratione partium, cum quibus identificatur, & pro- pter hanc identitatem, si anima potest intelligere, iure optimo dicitur hominem posse intelligere, si anima de fa- cto intelligit, eadem ratione dicitur hominem intelligere, quia intelligit id, quod est identificatum cum homine.

Est tamen, dicantur operationes compositi, reliquæ sensationes materiales, & non operationes pertinentes ad potentiam, quæ in statu separationis potest operari: ex quo capite probatur sensationes brutorum recipi in mate- ria; & non in forma; nullum efficax apud huius sententie patronos lego, & oppositam defendam Controuers. 3. de Anima Punct. 1. vbi dicam sensationes materiales in com- positis quorum forma est materialis, hanc tanquam subie- ctum inhesionis respicere.

Recentiores alij ingenio acuti docuere, materiam pri- mam dici subiectum, quia est radix impenetrationis, & quia forma illi vnatur tanquam impenetrationis radici illam materializanti, formam verò non esse radicem impenetra- tionis, sed illam habere à materiæ. Multa occurrunt contra hunc dicendi modum. Primò, gratis dictum est materiam primam, & non formam radicem esse impenetrationis, quia impenetratio, seu quantitas sequitur prædicatum cor- porei, ita vt si daretur corpus simplex, quod non haberet materiam, neque formam, illud esset impenetrabile.

27 Secundò, in multorum opinione, quantitas oritur à to- to composito, & in illo accipitur, & etiam in materia recipiatur, adhuc sub lite manet, an producatur à materiæ, vel à forma. Demum etiam si in materia recipiatur, & pro- ducatur ab illa, forma ita exigit quantitatem, vt ad illius exigentiam, si forma virtutem actiuam non haberet, Deus produceret quantitatem, quia forma corporea exigit tan- quam dispositionem quantitatem, & quia anima est actus corporis Physici, & organici, & deorganizationem exigit, quæ essentialiter includit quantitatem. Vltimò probabo Controuers. 5. non repugnare compositum essentialiter con- stans materiæ, & formâ spirituali, quod neque ratione ma- teriæ, neque ratione formæ esset impenetrabile.

§. III.

Propria sententia.

28 Reiectis aliorum sententiis, alius superest nobis di- cendi modus. Afferro materiam formaliter dicere partem essentialem compositi perfectibilem per aliam partem mediâ vnione, formamque ex conceptu quid- datiuo habere esse partem essentialem compositi, vel naturæ perficientem aliam partem mediâ vnione. En conceptum materiæ, & formæ substantialis, explico per ordinem ad compositum, ad quod vtraque primariò, & per se ordinatur, & per virtutem terminatiuam vnionis di- versam formaliter in materiæ, & in forma, quia virtus ter- minatiua vnionis in materiæ respicit vnionem tanquam extremum perfectibile, & de facto perfecturum materiæ mediâ terminatione actuali, seu mediâ vnione ip- sius formæ ad materiæ. Hucusque tota antiquitas meam sententiam nobilitat. Est enim vna antiquorum vox, mate- riam esse quid perfectibile per formam, & in hunc sensum materiam quid informe appellabant, ita omnes Philosophi tam Peripatetici, quam Platonici. Peripateticorum Dux Aristoteles id tradit 1. Physic. cap. 1. text. 69. vbi materiam primam quidpiam informe appellat 1. de Generat. cap. 2. text. 17. vbi statuit materiæ primæ essentiam in potentia sitam esse. Idem testatur Plato in Timæo, vbi materiam primam gremium siue conceptaculum omnis speciei, & qualitatis expers appellat. Longum esset referre alios plu- rimos ex antiquis apud quos idem loquendi modus sem- per inualuit, & inter Thomistas nihil frequentius, quam materiæ

materiæ potentialitas, & perfectibilitas actuanda, & perficienda per formam. Voces apud multos inuenimus, quibus materiæ essentia significetur, quid tamen rei sub illis contineatur, profectò explicatu facile non est: id ego explicare conabor.

29

In primis suppono materiam intrinsecè, hoc est, secundum suam entitatem, & secundum suam prædicatam essentia non perfici per formam, neque formam per materiam, quia quælibet habet suam entitatem distinctam ab alia cum omni perfectione pertinente ad sui constitutionem. Suppono secundò formam non ordinari primariò ex se ad dandam materiæ perfectionem, ut ipsa materia perfecta sit, & propter ipsam materiam, aliàs forma substantialis non esset substantia, sed accidens, quidquid enim est propter aliud, quod ad illud supponitur rationem habet constitutionem accidentis, repugnantem cum constitutio substantiæ, quod est esse per se, hoc est, intentum esse propter se, & non propter aliud, quod ad ipsum opponatur. Tertio suppono materiam & formam ordinari per se ad compositum quod nemo negabit, neque probatione indiget. Quarto suppono ex passionibus, & proprietatibus quasdam cõuenire composito ratione formæ, aliàs ratione materiæ, ratione formæ dicitur homo rationalis, & ratione materiæ dicitur corporeus. Ultimo suppono omnes proprietates, quæ tribuuntur toti composito, & illud denominant aliquo modo tribui cuiusque parti incluse in illo, licet immediatè ratione sui non conueniat, quod sic probò. Cum dicimus *homo est rationalis* potentia ratiocinandi de aliquo inadæquatè distincto ab anima prædicatur, diuersæ enim sunt prædicationes istæ *anima*, seu *forma hominis est rationalis*, & *homo est rationalis*, aliquid enim additur ex parte subiecti cum dicimus *homo est rationalis*, quod non est in hac prædicatione *anima est rationalis*, id verò quod additur est materia: ergo potentia ratiocinandi, quæ tantum conuenit homini ratione formæ, aliquo modo prædicatur de materia. Idè dico in hac prædicatione in qua dicitur homo est compositum materiale, in quo materialitas, prædicatur de toto composito, & consequenter de omnibus partibus, quas includit, quæ ab illo non distinguuntur, & tantum ratione materiæ, & non ratione animæ, quæ immaterialis est materialitas homini conuenit. Hæc omnia existimo certissima apud omnes esse debere.

30

Ex his infero, inter extrema, quorum neutrum ordinatur ad perfectionem intrinsecam alterius, qualia sunt materia, & forma, illud extremum, quod ratione alterius à se distincti habet nobiliora prædicata, & perfectiores proprietates quasi passiuè communicat, dici perfectibile ab altero, & per hanc rationem constitui in ratione materiæ. Illud verò, quod ratione sui habet in composito nobiliora prædicata, & ea quasi actiuè communicat alteri extremo, dicitur illud perficere, & per hanc rationem constituitur in ratione formæ, quæ est perfectio, & pulchritudo compositi, & consequenter alijs compartis, de quo modo supra explicato aliqua ratione dicitur quidquid de toto composito prædicatur. Cum verò omnia composita substantialia vix prædicatum aliquod habeant ratione subiecti communis, quod non participant ratione alijs compartis, ratione cuius plura participat prædicata, quæ ratione subiecti communis non haberent, sit quod subiectum commune dicatur perfici ratione prædicatorum, quæ in toto participat ab altera comparte, ratione cuius participationis constituitur subiectum informationis, & per aliam compartem informatum, & compars alia cuius sunt propria prædicata, plura & nobiliora, quæ in subiecto reperiuntur, illius forma, species, pulchritudo, & perfectio, quæ totum, & alia compars in toto perficitur iure dicitur.

31

Rem declarabit exemplum: homo dicitur præsens, durans existens, relatus: hæc omnia prædicata æquè propria sunt materiæ, & formæ, sicut enim formæ proprior præsentia correspondet, sic materiæ & sic de omnibus de duratione, &c. dicitur potius videre, potius audire, intelligere, amare, se progressiuè mouere: Hæc omnia prædicata habet totum ratione formæ, quæ est principium illorum, illaque toti communicat in toto alteri comparti modo supra explicato. Dicitur materiale compositum, quod prædicatum habet homo ratione materiæ, quæ materialis est. Dicitur quantus per quantitatem superadditam, quæ forsitan æquè conuenit homini ratione materiæ, & ratione

formæ, propter rationes, quas n. 22. expendebam: Propter hanc rationem rationalis anima forma dicitur, & subiectum commune materia appellatur. Idem sentio in quocumque alio composito possibili, etiam si illius partes determinatæ sint ad mutuam vnionem, ita ut neutra possit alteri specie distinctæ vniri, sicuti de materia, & forma cœli plures sentiunt in quibus compositis extremum illud forma dicitur, quod nobiliora, pluraque prædicata toti communicat, & alterum quod pauciora, & ignobiliora, materia dicitur. In compositis accidentalibus aliter perfectio accidentalitatis formæ explicanda est, quod controuersia proximè venturà præstabo.

Totam hanc doctrinam confirmo ratione à priori desumpta ex natura partium essentialium compositi, quarum totum suum esse est ad totum componendum, quod præstant per communicationem propriæ entitatis, quam quasi toti tradunt per vnionem per quam sunt entitates totius: ergo materia, quæ per omnia prædicata intrinsecam, quæ in se habet, terminat vnionem ad formam, se totam, & omnia prædicata illius toti exhibet; formaque per mutuam terminationem vnionis, totam suam entitatem toti committit, in quo vtraque pars mutuò prædicata alterius participat, & per illa perficitur: ergo illa quæ absolute plura, & nobiliora prædicata ab alia passiuè communicat absolute per illam vnionem, tanquam per cau salitatem & per aliam compartem tanquam per formam perfectam euadet; alteraque, quæ quasi actiuè eadem prædicata communicauit suæ comparti in toto, perfectio totius, & suæ compartis dicitur ratione cuius species, pulchritudo, formaque compositi, & alterius compartis dicenda est.

Obiicies: sequi ex dictis quod si forma substantialis v.g. equi vniretur alteri extremo, nobiliori cum quo totum essentialitè constitueret, quod illud nobiliora prædicata toti adduceret, ex quo inferetur rationem partis formalis in forma equi intrinsecam non esse. Respondeo conditionalem esse veram, Sequelam verò falsam, quia implicat purificatio conditionis, forma enim equi tantum potest essentialitè vniri materiæ quæ de facto datur, & si alicui eiusdem speciei vniri posset, non ita ab hac differret, ut perfectionem equinæ formæ excederet. Sed demus possibile esse vnionem essentialem formæ equi ad aliud extremum perfectius formæ equinæ, tunc compositum illud esset specie distinctum ab equo, qui modò est, cuius pars materialis esset extremum illud, quod modò est forma equi, quia respectu illius compartis perfectioris perfectibile esset. Neque ex hoc inferetur rationem formæ extrinsecam esse, quia in illo casu hæc forma, quæ modò est forma equi, intrinsecè haberet rationem formæ in ordine ad hoc compositum, scilicet equum, & intrinsecè haberet rationem materiæ in ordine ad aliud, quod resultaret ex ipsa entitate, quæ modò est forma equi, & ex alia comparte essentiali, quæ plura, & nobiliora prædicata, secum asferret. Dubitabis, quid fieret si vnirentur duo extrema æquè perfecta, quorum vtrumque per se sumptum, tot, & æquè perfecta prædicata toti communicaret? Quod soluam Controv. 5. Punct. 4.

PUNCTUM IV.

De Appetitu materia ad formas substantiales.

In re purè metaphorica, quæ non nature regulis, sed tantum laxa quadam similitudine præscribi potest, facile cuique est iuxta proprium arbitrium rem componere, idè difficilior aliquid dicere, quod omnibus arideat. Præmittam nonnulla de appetitu, & deueniam postea ad specialem materiæ appetitum.

S. I.

Nonnulla de appetitu præmittuntur.

Appetitus, omni metaphorà seclusa, est actus volitiue potentia, quo fertur, & propendet in bonum sibi medià cognitione propositum: vnde appetitus tantum in viuientibus sensitiuis inuenitur, materialis in purè sensitiuis: spiritualis rationalibus: materialis, & spiritualis in homine, qui est viuens sensitiuum rationale. Ex his viuientibus per translationem actu appetitus de potentiis naturalibus dicitur